

L' EXCURSIONISTA

BOLLETÍ MENSUAL

DE LA

ASSOCIACIO CATALANISTA D' EXCURSIONS CIENTIFICAS

FUNDADA EN 26 DE NOVEMBRE DE 1876

ANY VI.

BARCELONA 31 DE MAIG DE 1883

NÚM. 55.

CONDICIONS DE LA PUBLICACIÓ

GRATIS PERA 'LS ASSOCIATS.—Pera 'ls no socis: 1'50 pessetas al any.—Número sol 25 cénts
Se suscriu en lo LOCAL DE LA ASSOCIACIÓ, PARADÍS, 10, SEGON, ahont deuben dirigir-se totas
las comunicacions y en las librerias de Verdaguer, Parera, y Felip.

ADVERTENCIA

1. Ab lo present número y conforme anunciárem en lo del mes de Janer, se reparteix GRATIS als socis honoraris y residents un fascicle (tres fulls) del volum VII de las MEMORIAS DE LA ASSOCIACIÓ corresponent al corrent any, ab una coberta de color, á fi de que ab los successius pugan degudament conservarse pera enquadernarlos quan se reparteixin las portadas é index.

2. Ab lo número següent se donará altre fascicle corresponent al volum II, ó sia á las MEMORIAS del any 1878, quedant d' aquesta manera regularisada la marxa d' aquesta publicació trimestral.

3. Lo preu de dits fascicles pera 'ls SOCIS DELEGATS s' ha fixat á 1 pesseta cada hu, ó sian 4 pessetas al any, que podran enviarse al Sr. Tresorer de la Associació en metálich ó sellos de franqueig, remetentse los fascicles junt ab lo BOLLETÍ.

Pera 'l públich lo preu es de 1'50 pessetas cada fascicle ó sian 6 pessetas al any.

Si en algun any se publiqués algun fascicle amés dels quatre fixats, deurá pagarse de més á més.

4. Se recorda als que desitgin tenir la collecció complerta de ditas MEMORIAS que 'l preu del volum I (1876-77) ja publicat es de 4 pessetas pera 'ls sócis, y de 6 pessetas pera 'ls no socis.

TORN DE CONFERENCIAS.

- Juny 1.—Excursions á Tung Hoa y Nan-kin (Xina) y visita als mausoleus imperials de las antigas dinastias.—D. Eduart Toda.
« 8.—Vida doméstica y social en la Xina.—Id. Id.

SESSIONS Y EXCURSIONS

- Juny 21.—Sessió preparatoria de l' excursió á Esparraguera y á S. Salvador de las Espasas.—Lectura de la ressenya de la visita á las coleccions artísticas de D. Joseph Puiggari per D. Eduart Támara, y de la memoria de l' excursió pel Segre y Ebre desde Lleyda á Tortosa, per D. Joan A. Tusquets.
« 24.—Excursió á Esparraguera y S. Salvador de las Espasas.

SOCIS ENTRATS DURANT LO MES DE MAIG.

- D. Joseph Sanllehy
« Joseph Mas y Casanovas
« Joan Artigas y Feyner
« Lluís Planas y Tasvern
« Joseph Soler
« Antoni Plá y Coll.

CONFERENCIA

QUADROS DE LA HISTORIA DE CATALUNYA

En la conferencia donada per D. Eduart Támara, lo dia 16 de Febrer últim, s' ocupá molt particularment del descuyt en que 'ls pintors de la terra tenian en general la pintura d' historia y en particular los grans quadros que oferia l' Historia de Catalunya en sos fets mes característichs, la major part descrits en los llibres dels cronistas é historiadors catalans. A tal efecte, recordá diferents 'fets de la conquesta y dominació romana, describint mes particularment la magnificencia de Tarragona imperial, segons las memorias subsistents históricas y artísticas. Passant á la dominació dels Alarbs, enumerá las moltes composicions á que podia

donar peu aquella invasió desoladora, aixís com podian compondrers altres quadros mes placent, pintantse la triufant entrada de Ludovic lo Piadós á Barcelona, alguns notables epissodis de la conquista de Saragossa y mes endevant lo Coronament, en la mateixa ciutat, de lo Rey D. Alfons IV, acte solemnissim qual pompa resta descrita per pessas menudas y pot trasladarse ab la facilitat y propietat mes admirables. També mencioná los singulars funerals de D. Joan II á Barcelona, en los que fou desplegada gran pompa militar y no escassejaren las manifestacions dels magistrats civils; y per últim, deduhint d'aquí molts datos comparatius, respecte á lo que venia posat en práctica en altres paissos, y de las forsas gastadas per molts artistas en la migrada reproducció de tipos populars é insignificants escenas de género, reiterá la necessitat generalment sentida, de que dits assumptos grandiosos y altres consemblants fossen privilegiat assumpto de la pintura.

EXCURSIONS.

(*Extracte*)

SANT MIQUEL DE FLUVIÁ, FIGUERAS, CASTELLÓ D' AMPURIAS, ROSAS Y VILABERTRAN (oficial) 13 y 14 de Maig 1883.

Assistencia dels Srs. Gich, Massó, Auléstia, Castellet, Vergés (Ramon) Coll (Marceli) y Santamaria.

Partiren los excursionistas en lo primer tren de la línea de França arribant á las 10 del matí á S. Miquel de Fluviá. Se visitá la iglesia románica y 'l preciós campanar, veyentse també alguns objectes de culto y entre ells una bonica arqueta ab adornos de marqueteria y figuras sobre os. Se consultaren alguns documents del arxiu parroquial referents á l' historia d' aquella iglesia, abans dependencia del célebre monastir de S. Miquel de Cuxá en lo Rosselló.

Despres d' haber dinat en la posada dita *Cal Carnicer*, partiren cap á Figueras en lo tren de la tarde.

Arribats á dita població anáren desseguida á donar un tom per la ciutat, dirigintse al castell de S. Fernando, acompanyats pel senyor don Joseph Fortuny persona molt aficionada al excursionis-

me, qual entrada los facilitá ab molta amabilitat lo Comandant d' aquella fortalesa Brigadier Sr. Picazo. Recorreguéren detingudament tot son àmbit; baixaren á las inmensas cisternas que hi ha en la plassa d' armas; y visitaren, aixís meteix, las grandiosas quadras subterràneas ahont hi ha lo calabosso en que morí l' insigne defensor de Girona Alvarez de Castro. Al retorn vegeren en la Casa Consistorial una curiosa lápida romana, y contempláren lo casal, antich hostatje dels reys d' Aragó. A la nit y acompanyats pel digne President Sr. Alfaras, visitaren lo local del «Centre artístich industrial» ahont sos il·lustrats socis hi están formant un museu d' antiguitats molt digne ja de visitarse.

Al endemá, dia 14, partiren cap á Castelló d' Ampurias, visitant detingudament sa magnífica Catedral gòtica ab son treballat altar y sumptuosos sepulcres, algun dels quals te barbarament emblanquinat lo marmol que 'l forma. Trasladata á Rosas pogueren disfrutar del magnífich panorama d' aquell golf, veyent també l' iglesia, únich monument d' aquella vila y que res ofereix de particular. En las aforas restan encara llensos de muralla de l' antiga Ciutadela.

Al retornar á Figueras passaren per Vilabertran, interessant *col·legiata ab típicas construccions de la etat mitjana y ab son claustre é iglesia románichs*. Conserva aquesta parroquia una veritable joia artística en una creu professional d' extraordinarias dimensions y quals treballats, incrustats de pedras empuritanas, son admirables. D' aquesta obra d' art se 'n pogué traure una fotografia gracias á la amabilitat del Sr. Rector.

De regrés á Figueras, á entrada de fosch, prengueren lo tren exprés de França que 'ls portá ràpidament á Barcelona, ahont arribaren á las 11 de la nit.

Lo Sr. Massó tragué fotografías de l' arqueta y campanar de Sant Miquel de Fluviá; fatxada, y ábside y campanar de Castelló d' Ampurias; y claustres, creu professional y campanar de Vilabertran. Lo Sr. Vergés calcá la curiosa lápida en catalá del sigle XIV que recorda la construcció d' un pont sobre 'l Fluviá. Los senyors Auléstia y Coll (Marcelí) feren alguns dibuixos; y lo senyor Santamaria prengué varias medicions de la planta de l' iglesia de Castelló, y 'ls datos pera la redacció de la memoria.

VISITA Á LAS COLECCIONS DE D. JOSEPH PUIGGARÍ (oficial) 20 de Maig de 1883.

Assistencia dels Srs. Auléstia, Barallat (H.), Massó, Tàmaro, Olivó, Casades, (P.), Soriano, Tell y Lafont, Bas, Catarineu, Galcerán, Soler, Coll y Brugada, Gich, Castellet y Fuentes.

Lo diumenge 20 del corrent Maig, se visitaren las coleccions de calchs y dibuixos originals que posseheix D. Joseph Puiggari, President de l' «Associació artística arqueològica Barcelonesa.»

L' aplech de dits calchs y dibuixos es tan copiós, que representa verament la vida d' un home, com en efecte lo Sr. Puiggari ha vingut ocupantse en aquella tasca desde sa juvenesa, ab un afany incansable. Per aquest motiu exemplars rarissims de copias de robas y tipos trobats en los mes amagats recons de Catalunya; copias totals ó parcials de taulas, frontals y altres obras desde los sigles VIII y IX fins á nostres dias; estampas curiosíssimas del sigle XIV; extractes ó apuntacions d' altres obras nacionals y estrangeras que donan llum sobre l' historia de cada poble y en especial del traje; tot pot trobarse reunit ab la major curiositat en las coleccions del Sr Puiggari. També enriqueixen aquestas coleccions reproduccions de capitells, conjunts ó fragments arquitectònichs catalans, la major part desapareguts ó semi-arruinats; y pera major comprobació de sas notas artísticas, disposa lo ilustrat coleccionador d' una riquíssima biblioteca d' obras especials, unas interessants per sas planxas y grabats, altres per sa antigüetat y totes per lo selecte de llur assumpto.

Sobre lo traje especialment han versat los mes perseverants estudis de D. Joseph Puiggari, havent dibuixat ja ab elegancia moltas de las figuras que deurian figurar en sa obra sobre indumentaria ja complerta en la part literaria; y de la mateixa, pera demostrar lo deteniment ab que la ha escrita, foren llegits alguns fragments relatius als sigles XIV y XV, rublerts de novetat é interés, y per lo tant molt celebrats de tots los presents. Aquets, després de las tres horas que durá la visita, felicitaren coralmant al senyor Puiggari per sos profitosos y erudits travalls, regraciantlo per lo favor que 'ls havia dispensat.

NOVAS

Ha vingut á aumentar la secció d'obras relacionadas ab l'excursionisme, que cada dia ve adquirint major desenrotllo en nostra Biblioteca, l'erudit *Nomenclator geográfico-histórico de la provincia de Gerona* escrit per los delegats de l'ASSOCIACIÓ Senyors Pujol y Alsius. Dita obra, distingida ab senyalat premi en lo certámen de l'«Associació literaria de Gerona,» conté nombrosas noticias respecte l'antigüetat y variacions que durant los segles s'observan en los noms dels pobles d'aquella part de Catalunya, baix qual concepte mereix esser consultada y estudiada per los aficionats á consemblants estudis que trobarán en lo llibre que 'ns ocupa útils indicacions. Molt convindria que las demás provincias catalanas procuressin com la de Gerona, que tant se distingeix per los estudis històrichs y d'erudició basats en son passat, reunir totas las noticias relatives á sas poblacions, monuments y encontradas pera facilitar l'*apreci dels monuments que 's conservan* y l'*estudi dels recorts històrichs dignes de particular esment*. Per nostra part felicitém als il·lustrats corresponsals de nostra ASSOCIACIÓ per llur important treball.

Ha passat á millor vida D. Joseph María de Mas y Casas distingit escriptor y delegat de l'ASSOCIACIÓ á Maanresa. Lo Sr. de Mas havia vingut dedicantse desde 'ls primers anys de sa juvenesa als estudis d'investigació històrica, havent publicat sobre dita materia apreciables treballs referents principalment á la historia de sa ciutat nativa y que manifestan una paciència y perseverancia dignes d'aplaudiment.

De las noticias rebudas ultimament per la ASSOCIACIÓ referents al monastir de Stas. Creus, resulta que apesar de lo que s'havia dit de que s'anavan á comensar d'un moment al altre las obras de reparació, y encara que havia comparegut allí algun operari enviat per la Comissió de Monuments de Tarragona, no havia fet mes que deixarhi alguns taulons com á preparatiu d'aquells treballs; que no sabem si després s'han comensat formalment.

No 'ns cansarém de recordar á quí corresponga la urgencia d'aquestas obras, puix gran part del admirable cenobi se'n pot anar á terra d'un moment al altre, com pogueren observarho los socís de la

CATALANISTA que 'l visitaren en la excursió ultimament verificada á S. Magí de Brufaganya.

Ab molta solemnitat s' han celebrat aquet mes las festas del XXV aniversari de la restauració dels Jochs Florals, que consistiren en la rebuda oficial dels escriptors forasters per lo Sr. Alcalde en nom de Barcelona; en la festa poética dels Jochs Florals en la Sala de Llotja que revestí aquest any escepcional importancia; en un dinar de germanó en lo restaurant de Martí Pagés; en lo concert de música catalana en lo Teatre Principal; en una funció extraordinaria en lo Teatre Catalá, y finalmente en la excursió que 's feu á Montserrat. Entre las personas forasteras que 'ns honraren ab sa visita se contavan nostres ilustrats consocís lo Il·tre. Sr. Baró de Tourtoulon soci honorari, y lo Sr. Justí Pepratx delegat á Perpinyá.

En lo indicat certámen resultaren premiats los indivíduos de la CATALANISTA Srs. Riera y Bertran, Verdaguer (Mossen Jascinto), Masriera (Artur), Agulló, Valls y Vicens (Agustí), Ubach y Vinyeta y Ramon Vidales delegat á Sarraal.

Han sigut cedits á l' ASSOCIACIÓ los objectes y obras següents: Per don Pelegrí Casades: *Nuevos elementos de Patologia y Clínica-Medicas*, por los doctores A. Laveran y F. Teissier, Barcelona 1880, Cuadernos I y II; *Reglamento para el cuerpo de somatenes de la montaña central de Cataluña*, Barcelona 1871. Per la Juventut católica de Barcelona: 4 volums corresponents als *Certamens* de dita Societat dels anys 1879 á 1882. Per don Joan Moreu y Bori: Dos actes academichs en seda del sigle xvii. Per lo Círcol de la Joventut Mercantil de Barcelona: *Memoria* leida en la Junta general ordinaria celebrada el dia 1.º de Abril de 1883, Barcelona 1883.

PER L' INSTITUTO GEOGRÁFICO Y ESTADÍSTICO de Madrid. *Nuevo Nomenclator de las ciudades, villas, lugares y aldeas de las 49 provincias de España con arreglo á la division territorial vigente en 1.º de Julio de 1873* publicado por el propio Instituto, Madrid 1876; *Instrucciones para los trabajos topográficos*, Madrid 1876; *Instrucciones para los trabajos geodésicos*, Madrid 1876; *Memorias del Instituto Geográfico y Estadístico*, Madrid 1875, 78 y 81 (Tomos I, II y III); *Movimiento de la poblacion de España en el decenio de 1861 á 1870* por el Instituto Geográfico y Estadístico, Madrid 1877; *Descripcion Geodésica de las Islas Baleares* por D. Carlos Ibañez é Ibañez publicada de R. O. Madrid 1871; *Censo de la Ganaderia de España segun el recuento verificado en 24 de Setiembre de 1865* por la Junta general de Estadística, Madrid 1868; *Resultados generales de Censo de la poblacion de España segun el empadronamiento hecho en 31 Diciembre de 1877* por la Direccion General del Instituto Geográfico y Estadístico, Madrid 1879; *Resúmen de los trabajos hechos para la determinacion del Metro y Kilógramo internacionales desde Octubre de 1873 hasta Mayo del 75* publicado por el Ins-

tituto Geográfico y Estadístico, Madrid 1879; *Resúmen de los trabajos hechos para la determinacion del Metro y Kilógramo internacionales desde Junio del 75 hasta Julio del 79* publicado por el Instituto Geográfico y Estadístico, Madrid 1879; *Esperiencias hechas con el aparato de medir bases* perteneciente á la Comision del mapa de España, Madrid 1859; *Resúmen de los trabajos de la Comision internacional del metro* publicado por el Instituto Geográfico de España, Madrid 1879; *Comision Internacional del metro: Resúmen de los trabajos del Comité permanente* publicado por el Instituto geográfico y estadístico de España, Madrid 1874; *Estudios sobre nivelacion geodésica* por D. Carlos Ibañez é Ibañez publicado de R. O. á propuesta de la Junta general de Estadística, Madrid 1864; *Base centrale de la Triangulation Geodésique d' Espagne* par don Carlos Ibañez é Ibañez, D. Frutos Saavedra Meneses, D. Cesáreo Quiroga, y D. Fernando Monet, traduit de l' espagnol par A. Laussedat, Madrid 1865.

PER LA UIVERSITAT DE COIMBRA: *Observações meteorologicas* feitas no observatorio meteorologico e magnetico da Universidade de Coimbra no anno de 1881, Coimbra 1882; *Anuario da Universidade de Coimbra*, anno lectivo de 1882 a 1883, Coimbra 1882; *Ephemerides astronómicas* calculadas para o meridiano do observatorio da Universidade de Coimbra para uso do mesmo observatorio e da navegacão portugueza para o anno de 1884, Coimbra 1882; *Catalogo dos pergaminhos do cartorio* da Universidade de Coimbra, Coimbra 1880; *Esboço historico-litterario de facultade de Theologia* da Universidade de Coimbra em commemoração do Centenario da reforma e restauração da mesma Universidade effeituada pelos sabios estatutos de 1772 elaborado pelo doctor Manuel Eduardo da Motta Veiga lente cathedratico de Theologia e professor de hermeneutica sagrada e exegesa biblica, Coimbra 1872; *Exposição succinta da organisação actual* da Universidade de Coimbra precedida de una breve noticia histórica d' este establecimiento pelo Visconde de Villa-Maior, Coimbra 1877; *Memoria historica da facultade de Mathematica* nos cem annos decorridos desde a reforma da Universidade em 1772 até o presente, pelo conselheiro Francisco de Castro Freire lente de prima jubilado da mesma facultade, Coimbra 1872; *Memoria historica e commemorativa da facultade de Medicina* nos cem annos decorridos desde a reforma da Universidade em 1772 até ó presente, por Bernardo Antonio Serra de Mirabeau lente cathedratico da mesma facultade, Coimbra 1872; *Memoria historica da facultade de Philosophia* por Joaquim Augusto Simões de Carvalho lente cathedratico da mesma facultade, Coimbra 1872.

Per los autors: *Nomenclator geografico-histórico de la provincia de Gerona* desde la mas remota antigüedad hasta el siglo xv escrito por los Sres. D. Celestino Pujol y Camps y D. Pedro Alsius y Torrent, Gerona 1883. Per la Asociacion artístico arqueológica barcelonesa: *Estatutos de la Asociacion*, Barcelona 1883. Per l' Instituto de Fomento del trabajo Nacional: *Catálogo del archivo y biblioteca del mismo* 1882, Barcelona 1883.